

Для посилань: Хоменко Г.А., Пискун О.М. Організація діяльності студентських творчих авторських лабораторій як інноваційна форма художньо-трудової підготовки майбутніх учителів. Інноваційні технології в професійній підготовці вчителя трудового навчання : Проблеми теорії і практики : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті академіка Д.О. Тхоржевського : зб. наук. праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Випуск I. Полтава: ПДПУ, 2006. С.147-150.

Г.А. Хоменко, О.М.Пискун

**ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКИХ ТВОРЧИХ
АВТОРСЬКИХ ЛАБОРАТОРІЙ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА
ХУДОЖНЬО-ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ**

Інноваційні процеси в теорії і практиці освіти порушили питання про необхідність реформування професійної підготовки майбутніх вчителів. Сучасна педагогічна наука збагатилася різними підходами до оновлення змісту, форм та методів підготовки фахівців. Один із них, найбільш впливовий, – особистісно орієнтований підхід, що ставить у центр освітнього процесу особистість майбутнього педагога, передбачає створення умов для розвитку його здібностей і можливості для самореалізації, розкриття його індивідуальності.

Як відомо, саморозвиток особистості залежить від ступеня індивідуалізації і творчої спрямованості освітнього процесу. Дана закономірність є основою індивідуально-творчого підходу. Він передбачає безпосередню мотивацію навчальної та інших видів діяльності, організацію саморуху до кінцевого результату. Це дає можливість студенту відчувати радість від самоусвідомлення власного росту і розвитку. Основне призначення індивідуально-творчого підходу полягає у створенні умов, які „запускають” внутрішні механізми саморозвитку і самореалізації особистості вчителя [1, 30].

Бути творчою особистістю важливо для вчителів, адже навчально-виховний процес для вчителя це суцільна педагогічна творчість. Кожний вчитель-предметник, залежно від спеціалізації, має свої особливості

творчої діяльності. Для вчителя трудового навчання обов'язковим є поєднання педагогічної творчості з технічною та художньою. Тому він повинен мати крім міцних знань та вмінь з технології обробки різноманітних матеріалів, ще й розвинуте технічне і образно-просторове мислення, високий естетичний смак у галузі матеріального виробництва, сучасні знання з дизайну, володіти декількома видами декоративно-ужиткового мистецтва.

Наш час – свідок зростання популярності народного декоративно-ужиткового мистецтва. При сучасній тенденції до стандартизації та уніфікації промислових виробів справжній твір народного майстра стає особливо цінним тому, що він виконаний в індивідуальній, неповторній манері і яскраво відображає творче лице автора. Народне мистецтво зберігає багату, вироблену віками художню культуру. А саме вчитель трудового навчання, як ніхто інший, має унікальну можливість пробудити в своїх учнях інтерес до цієї багатої культурної спадщини, сформувати в них прагнення продовжити народні традиції. Але для цього він сам повинен буди небайдужим до декоративно-ужиткового мистецтва та володіти певними вміннями і навичками з художньої обробки матеріалів.

Оволодіти ними в стінах вузу студентам допомагають не тільки обов'язкові навчальні заняття („Практикум у навчальних майстернях”, „Художня обробка матеріалів”), але й певні форми позааудиторної роботи.

Багатий досвід різноманітних форм позааудиторної роботи накопичений викладачами індустріально-педагогічного факультету Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Така робота проводиться поза навчальним процесом і спрямована на закріплення у студентів інтересу до вчительської професії, розширення їхнього кругозору, формування професійних умінь та навичок. Традиційно вона проводиться в індивідуальній, груповій та масовій формах. Найпоширенішою на факультеті є гурткова форма роботи.

Вже протягом багатьох років на кафедрі педагогіки, психології та методики трудового і професійного навчання діють студентські наукові гуртки з актуальних проблем трудової підготовки школярів. Склад їх учасників постійно поповнюється новими членами з числа студентів молодших курсів. Вибір напрямків і секцій роботи гуртків визначається інтересами самих студентів.

Студент, який виявив бажання відвідувати гурток, обирає тему і надалі працює індивідуально з керівником гуртка протягом семестру. Індивідуальна робота використовується для вирішення різноманітних задач: залучення до читання педагогічної і спеціальної літератури, організації різноманітної діяльності студентів, яка включає ознайомлення з різними сторонами передового педагогічного досвіду, виступи з аналізом досвіду на семінарських і практичних заняттях та на заняттях гуртка, виконання різноманітних дослідницьких завдань. Результати такої діяльності стають основою для написання курсової і навіть дипломної роботи.

Підсумком роботи гуртків є студентські науково-практичні конференції, які традиційно проводяться під час тижня факультету у „День кафедри педагогіки”. Так, у квітні 2006 року відбулася конференція „Актуальні проблеми формування технологічної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів”. Найкращі гуртківці готують статті, які публікуються у науковому „Віснику” університету.

Інноваційною формою позааудиторної роботи студентів, на нашу думку, можна вважати студентські творчі авторські лабораторії з різних видів декоративно-ужиткового мистецтва, які функціонують, починаючи з 2003 року, на базі індустріально-педагогічного факультету.

Студентські творчі авторські лабораторії (скорочено – СТАЛЬ) – це форма позааудиторної навчально-виховної роботи, яка дозволяє:

- здійснити особистісно-орієнтований підхід до підготовки майбутніх учителів трудового навчання;

- стимулювати навчальний процес, реалізувати потребу у самовизначенні і самореалізації особистості;
- прилучити до національної культури, однією з галузей якої є декоративно-ужиткове мистецтво;
- створити сприятливі умови для розвитку творчих здібностей, нахилів та обдарувань у галузі певного виду декоративно-ужиткового мистецтва;
- виробити операційні вміння з певного виду декоративно-ужиткового мистецтва;
- при правильній організації частково вирішити проблему дозвілля студентської молоді.

Створення студентських творчих авторських лабораторій передбачає своєрідну гуманістичну альтернативу тій моделі, що розглядає студентів як об'єкт навчання. Цінність даної форми роботи полягає в тому, що в ній відсутня формальна регламентація в системах відносин "студент–студент", "студент–викладач", "студент–декоративно-ужиткове мистецтво".

Керівниками лабораторій є студенти, які добре володіють певним видом декоративно-ужиткового мистецтва. Саме студенти, а не викладачі, навчають інших студентів, тим самим створюючи невимушену обстановку на заняттях. Атмосфера взаєморозуміння, взаємодопомоги, поваги до думки кожного учасника лабораторії приносить насолоду всім її учасникам, викликає позитивні емоції, стимулює творчу активність. Така організація діяльності створює оптимальні умови для забезпечення єдності трудового, морального та естетичного виховання майбутніх вчителів. Завдяки цьому студенти розуміють багатство людської культури, розвивають власне сприйняття світу, художнє бачення, бажання спілкуватись з мистецтвом у процесі виготовлення художньо довершених виробів.

На індустріально-педагогічному факультеті ЧДПУ активно і плідно працюють студентські творчі авторські лабораторії за такими напрямками:

аплікація соломкою, художнє різьблення і випалювання по деревині, художнє ліплення з солоного тіста, виготовлення виробів з бісеру, декоративний розпис, художня вишивка та плетіння. Їх керівниками є студенти I-V курсів, які самостійно заявили про бажання створити власні творчі лабораторії. Свою компетентність вони довели досить професійно виготовленими виробами та почесними нагородами. Але головне для керівників – це багаторічне захоплення певним видом декоративно-ужиткового мистецтва, бажання постійно вдосконалювати свою майстерність і передавати досвід іншим студентам.

Набір до лабораторій починається на початку навчального року. Значну роль тут відіграє студентське самоврядування, яке діє на факультеті протягом багатьох років. Студентський деканат проводить зустрічі з першокурсниками, на яких ознайомлює з особливостями роботи СТАЛі. На години куратора запрошуються керівники студій та найактивніші їх учасники, які розповідають про особливості роботи, демонструють кращі вироби. Інформація про набір учасників до СТАЛі подається в яскраво оформлених запрошеннях та оголошується на перервах по вузівському радіо.

Заняття лабораторій проходять регулярно, один раз на тиждень, у позанавчальний час. Єдиним стимулом відвідування занять для студентів є лише їхній інтерес та бажання навчитися певному виду художньої діяльності. Деякі студенти відвідують одночасно декілька лабораторій, прагнучи оволодіти якомога більшою кількістю видів декоративно-ужиткового мистецтва. Не залишилися байдужими навіть викладачі, співробітники і студенти інших факультетів та навчальних закладів.

На перших заняттях учасники лабораторій оволодівають найпростішими прийомами художньої обробки матеріалів, виготовляють нескладні вироби. Поступово ускладнюючи діяльність, виробляючи навички і набуваючи досвіду, вони починають проявляти творчий підхід, самостійно розробляють схеми-композиції для аплікації соломкою,

орнаменти і картини для різьблення по деревині та ткацтва бісером, власні проекти дерев'яних виробів домашнього вжитку, об'ємні ліпні картини та панно. Учасники лабораторій проявляють творчість у поєднанні різних матеріалів і технік: випалювання та різьблення по деревині, інкрустація дерев'яних виробів соломкою, оздоблення ліпних та плетених виробів бісером тощо. Отже, лабораторії активно співпрацюють між собою, обмінюючись техніками та досвідом.

Для ефективної роботи за кожною лабораторією закріплений досвідчений викладач, який надає необхідну організаційно-методичну допомогу. З метою покращення якості навчання для організації та проведення майстер-класів залучаються заслужені майстри народної творчості та народні художники.

За результатами діяльності СТАЛЬ регулярно проводяться виставки, як у самому університеті, так і у виставкових залах міста та інших навчальних закладів. При підготовці до виставок керівники та учасники студентських творчих авторських лабораторій обговорюють кращі роботи, вирішують, які з них подати, підбирають відповідну назву. Адже за роботами, експонованими на виставці, судитимуть про ефективність діяльності лабораторій. На виставках екскурсоводами є керівники лабораторій та автори робіт. Вони дають пояснення щодо принципу та технології виготовлення власних виробів. Це має велике значення не лише для учасників виставки, але й для тих, хто її відвідує.

Керівництво факультету вбачає в проведенні таких виставок потужний засіб популяризації професії вчителя трудового навчання, прилучення творчої, небайдужої до народного декоративного мистецтва молоді до навчання на факультеті, тобто засіб пошуку „свого абітурієнта”.

З метою залучення ширшого кола студентів до занять у лабораторіях їх керівникам та учасникам пропонується:

- робота під час літньої педагогічної практики у кращих дитячих оздоровчих таборах на узбережжях Чорного та Азовського морів;

- для керівників – влаштування двохтижневих творчих канікул під час зимових навчальних педагогічних практик;

- видача посвідчень „Керівника гуртка” у певній галузі декоративно-ужиткового мистецтва тим учасникам лабораторій, які досягли високого рівня майстерності, довівши це результатами своєї діяльності та творчим підходом. Це надасть їм більш широких можливостей у подальшому працевлаштуванні у школах, будинках дитячої творчості тощо.

Отже, робота студентських творчих авторських лабораторій містить у собі величезні потенційні можливості. Заняття в них сприяють формуванню у студентів потреби творити прекрасне власними руками, розвивають почуття любові до рідного краю, шанобливе ставлення до самобутнього народного мистецтва та його творців, а також забезпечують їхню спеціальну підготовку відповідно до вимог нашого суспільства, підготовку вчителя, який прагне до постійного саморозвитку і самовдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Видавничий центр „Просвіта”; Пошуково-видавниче агентство „Книга Пам’яті України”, 2000
2. Прокопович Б. Сучасний учитель загальноосвітньої школи та проблеми відродження національної культури // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – № 1. – С. 42-44
3. Хоменко Г.А., Пискун О.М. Студентські творчі авторські лабораторії як форма професійного самовиховання студентів // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів, 2005